

**Archeologisch vooronderzoek
Leuven Dijleterrassen**



COLOFON

Opdracht:

Archeologisch vooronderzoek Leuven Dijleterrassen

Opdrachtgever:

Stad Leuven

Opdrachthouder:

SORESMA nv
Britselei 23
2000 Antwerpen

Tel 03/221.55.00
Fax 03/221.55.03
www.soresma.be

kwaliteitslabel
ISO 9001:2000



Identificatienummer:

129987

Datum:

Februari 2010

status / revisie:

definitief

Vrijgave:

Projectmedewerkers:

Edith Goudie-Falckenbach, Dirk Mervis, Jeroen Vanden Borre

© Soresma 2010

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Soresma mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.

Inhoud

<i>Inhoud</i>	<i>1</i>
<i>1 Samenvatting</i>	<i>3</i>
<i>2 Inleiding</i>	<i>4</i>
<i>2.1 Algemeen</i>	<i>4</i>
<i>2.2 Doel van het onderzoek</i>	<i>4</i>
<i>2.3 Opzet van het rapport</i>	<i>4</i>
<i>2.4 Methode</i>	<i>4</i>
<i>3 Aard van de bedreiging</i>	<i>6</i>
<i>4 Bodemkundige, landschappelijke en archeologische gegevens</i>	<i>7</i>
<i>4.1 Bodemkaarten en bodemgebruik</i>	<i>7</i>
<i>4.2 Archeologische gegevens</i>	<i>7</i>
<i>5 Het proefputtenonderzoek</i>	<i>8</i>
<i>5.1 Methode</i>	<i>8</i>
<i>5.2 Sporen en structuren</i>	<i>8</i>
<i>5.3 Vondsten</i>	<i>9</i>
<i>6 Besluit en waardering</i>	<i>10</i>
<i>7 Aanbeveling</i>	<i>11</i>
<i>8 Bijlage</i>	<i>12</i>

Prospectie
Vergunningsnummer: 2009/380
Aanvrager: VANDEN BORRE Jeroen
Naam site: Leuven Dijleterrassen

1 **Samenvatting**

In opdracht van de Stad Leuven heeft Soresma archeologisch vooronderzoek uitgevoerd aan de Dirk Boutslaan. Op de locatie wil de stad Leuven drie trappen aanleggen die het niveauverschil tussen de Dijle en het huidige maaiveld moeten overbruggen. De geplande bodemingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verstoren.

Soresma diende op de locatie van de drie trappen telkens één proefput te graven van ongeveer 2 x 2 meter.

Op de locatie van de toekomstige twee noordelijke trappen zijn geen archeologische resten gevonden. Op beide locaties bleek de ondergrond tot minstens twee meter onder het huidige maaiveld te bestaan uit ophogingspakketten.

Ter hoogte van de derde, noordelijke trap kon geen proefput worden gegraven door de aanwezigheid van enkele struiken en bomen. Om toch een goed idee te kunnen vormen van eventueel aanwezige archeologische waarden ter hoogte van de noordelijke trap, is tussen de noordelijke trap en de middelste trap een proefput gegraven.

In deze proefput zijn waardevolle bewoningsresten gevonden: Een noord-zuid lopende bakstenen muur en twee bakstenen muren die tegen deze muur zijn aangebouwd. Ten westen van de noord-zuidlopende muur (de binnenzijde getuige de pleisterlaag) is een natuurstenen vloer gevonden. Ook is een grote bewerkte natuursteen aangetroffen. Eén van de aangebouwde muren bevatte bewerkte kalksteen.

Er zijn geen vondsten aangetroffen die kunnen helpen bij de datering.

Omwille van het ontbreken van een historisch onderzoek heeft Soresma een korte analyse gemaakt van enkele historische gegevens. Op basis van deze analyse is het waarschijnlijk dat

Soresma adviseert dat ter hoogte van de twee noordelijke trappen geen archeologisch vervolgonderzoek plaatsvindt.

Ter hoogte van de zuidelijke proefput wordt in de toekomst een standbeeld geplaatst. De ontwerper heeft aangegeven dat een bodemingreep niet noodzakelijk is. Indien dit het geval is, hoeft ook hier geen archeologisch vervolgonderzoek te gebeuren.

Soresma heeft door de aanwezigheid van bomen en struiken eventuele archeologische resten op de exacte locatie van de zuidelijke trap niet kunnen waarderen. De kans is groot dat waardevolle, intacte resten aanwezig zijn gelet op de resultaten van de zuidelijke proefput. Soresma beveelt daarom aan dat ter hoogte van de zuidelijke trap archeologische begeleiding van de werken gebeurt. Concreet betekent dit dat tijdens de aanleg van de werken een archeologisch team de aanwezige archeologische resten documenteert en registreert. De archeologische waarden die de werken hinderen (bijvoorbeeld bij de aanleg van de funderingen) kunnen na registratie verwijderd worden.

2 *Inleiding*

2.1 *Algemeen*

In opdracht van de stad Leuven heeft Soresma een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de heraanleg van een park in de Dirk Boutslaan te Leuven.

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met Agentschap Ruimte en Erfgoed Vlaanderen, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de heraanleg van een park. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Het plangebied beslaat een parkzone omsloten door de Dirk Boutslaan en de Dijle.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd op 4 januari 2020 door Edith Goudie-Falckenbach, Dirk Mervis en Jeroen Vanden Borre. Contactpersoon bij de bevoegde overheid, Agentschap Ruimte en Erfgoed is Marlies Fret. De contactpersoon bij de opdrachtgever is Elke Raë.

2.2 *Doel van het onderzoek*

Het onderzoek wil een degelijk en onderbouwd advies geven voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek. Daartoe worden enerzijds de impact van de geplande werken onderzocht en anderzijds eventuele archeologische waarden gesitueerd en gewaardeerd.

2.3 *Opzet van het rapport*

Na de samenvatting en dit inleidend hoofdstuk wordt de bedreiging geschetst. Vervolgens wordt stilgestaan bij de bekende archeologische en bodemkundige gegevens uit het plangebied en omgeving. Daarna worden de resultaten van het veldwerk voorgesteld. Uiteindelijk volgt een synthese en een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

2.4 *Methode*

De opdracht omvatte enkel het graven van drie proefputten op de locatie van drie toekomstige trappen. Een graafmachine heeft deze proefputten gegraven onder begeleiding van twee archeologen. In de proefputten is het profiel opgeschaafd, zijn sporen ingetekend en vondsten verzameld. De proefputten en de sporen zijn door middel van foto's en

beschrijvingen gedocumenteerd. Een landmeter heeft de proefputten de sporen ingemeten door middel van Total Station en GPS.

3 *Aard van de bedreiging*

De opdrachtgever wil in het plangebied drie trappen aanleggen die het niveau tussen het huidige maaiveld en de Dijle moeten overbruggen. Dit gaat ter hoogte van de geplande trappen gepaard met bodemverstoring, waarbij ook eventuele archeologische resten verstoord kunnen worden.

4 Bodemkundige, landschappelijke en archeologische gegevens

4.1 Bodemkaarten en bodemgebruik

Op de bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd aangezien het deel uitmaakt van de kern van stadskern van Leuven.

Uit mondelinge bron (Agentschap Ruimte en Erfgoed en het Leuven Historisch Genootschap) en historische kaarten maken we op dat de Dijle lokaal vergraven is.

Het plangebied is in gebruik als parkzone. Het Agentschap Ruimte en Erfgoed verwachtte op deze locatie (laat)middeleeuwse bewoning (eventueel slachthuis).

4.2 Archeologische gegevens

De stadskern van Leuven bevat verschillende CAI-nummers. Deze hebben telkens een erg lokaal belang en hebben geen waarde voor het plangebied. Zo bevinden zich ten oosten en ten zuiden respectievelijk CAI-nummers 150200 (Sint-Pieterskerk) en 150207/3428 (Sint-Pietersziekenhuis en voormalig Augustinessenklooster) die allen duiden op aanwezigheid sinds de Romeinse tijd.

5 **Het proefputtenonderzoek**

5.1 **Methode**

Er werden drie putten aangelegd over het terrein (zie bijlage). Bij de aanleg van de putten is rekening gehouden met de toekomstige locaties van de trappen. Enkel ter hoogte van de zuidelijke trap kon niet gegraven worden door de aanwezigheid van struiken en bomen.

Om toch een goed inzicht te krijgen in de archeologische potentie in het zuiden van het parkje is tussen de zuidelijke trap en de middelste trap een proefput gegraven.

Het proefputtenonderzoek had een prospectief karakter. Bedoeling was na te gaan in hoeverre de bodemopbouw in het plangebied gunstig was voor een verdere archeologische opgraving en of in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn. Deze waarden dienden gewaardeerd te worden. In functie van advies voor eventueel vervolgonderzoek moest zoveel mogelijk informatie verkregen worden over datering, functie en conservering van de sporen.

5.2 **Sporen en structuren**

Proefputten 1 en 2 bevatten geen sporen. Het profiel toonde aan dat in beide putten enkel ophogingslagen aanwezig waren. De lagen bevatten voornamelijk humeus homogeen materiaal. Er werden geen grote concentraties puin aangetroffen. Een tweetal scherven, die niet verzameld werden, bleken laatmiddeleeuws te zijn (steengoed).

Proefput 3 bevatte enkele relevante sporen. Spoor 1 is een bakstenen muur met noord-zuid oriëntatie. De westelijke zijde was bepleisterd. De muur was in het zuiden bewaard tot ongeveer 20 cm onder het huidige maaiveld. In het oosten was de muur afgebroken tot de achtste laag stenen. De bovenste twee steenlagen bestonden uit herbruikte stenen, de lagen daaronder waren degelijk gemetst (met erg losse, groenige zandmortel). Deze stenen maten 23 x 11 x 5,5 cm. Het is erg waarschijnlijk dat de muur nog dieper gaat dan de acht steenlagen die vastgesteld zijn.

Spoor 2 is een muur die oost-west georiënteerd is en tegen spoor 1 is gebouwd. De muur bestaat uit een noordelijke rij bakstenen (herbruik) en een zuidelijke rij kalkstenen. Het formaat van de kalkstenen die hevig verweerd waren kon niet worden vastgesteld. De kalkstenen waren aan de bovenzijde voorzien van parallelle groeven, ongetwijfeld om hechting van stenen te verbeteren.

Spoor 3 is een bakstenen muur die tegen sporen 1 en 2 is gebouwd. De muur is min of meer noordwest-zuidoost georiënteerd. Hij is opgebouwd uit hergebruikte stenen.

De ruimte ten oosten van spoor 1 is vermoedelijk niet in gebruik geweest als ruimte binnen een gebouw. In tegenstelling tot de rest van de werkput is hier nauwelijks puin aangetroffen.

De ruimte tussen sporen 1 en 3 bevatte een vloer opgebouwd uit minstens twee erg grote herbruikte natuurstenen tegels met onregelmatige afmetingen. Tegen spoor 1 lagen minimaal twee erg grote kasseistenen 'in situ' op de natuurstenen vloer. Er zijn ook enkele losse exemplaren opgemerkt in het puin uit deze ruimte. In dezelfde ruimte zijn ook twee grote zandstenen blokken aangetroffen. De fragmenten leken zich in de vloer te bevinden, alhoewel de top boven de vloer uitstak. De blokken hadden onregelmatige vormen (samen ongeveer 30 x 20 x ? cm). Het is mogelijk dat beide blokken samen één geheel vormden. De blokken waren bewerkt: er bevonden zich aan minimaal één zijde groefjes die leken te wijzen op gebruik als bouw materiaal.

De ruimtes tussen sporen 2 en 3 en tussen sporen 1 en 3 waren telkens opgevuld met baksteenpuin.

5.3 *Vondsten*

Enkel in put 3 zijn enkele vondsten verzameld in het opvullingspakket boven de sporen. De archeologische waarde van de vondsten is erg beperkt aangezien ze zich in een open context bevonden. Het gaat om enkele scherven laatmiddeleeuws en postmiddeleeuws aardewerk, wat vensterglas en enkele dierlijke botresten.

6 **Besluit en waardering**

Op basis van de gevonden sporen en structuren is het erg waarschijnlijk dat het proefputtenonderzoek in het zuiden van het plangebied resten van laatmiddeleeuwse bewoning heeft blootgelegd. We kunnen niet vaststellen dat het om resten gaat van het verwachte slechthuis. De gevonden zandstenen, kalkstenen en natuurstenen fragmenten doen vermoeden dat het kan gaan om een gebouw met een uitzonderlijke functie en/of status, al kan het ook gaan om een klassiek woonhuis waarin oudere bouwstenen zijn verwerkt of herbruikt.

In het noorden en centrum van het plangebied zijn geen archeologische resten aangetroffen. Mogelijk is daar een opgevulde Dijle-arm aangesneden. We baseren ons voor deze hypothese mede op de plot van de huidige toestand op de kaart van Ferraris.

Soresma hecht veel waarde aan de sporen aangetroffen in proefput 3. We baseren deze waardering op de goede conservering van de aangetroffen resten, op de informatiewaarde en op de mogelijke zeldzaamheid, indien het daadwerkelijk gaat om de resten van een monumentaal gebouw of gebouw met specifieke functie.

7 Aanbeveling

Op basis van het proefputtenonderzoek en de geplande werken raadt Soresma aan dat in het plangebied verder archeologisch onderzoek dient te gebeuren (zie bijlage).

Soresma beveelt geen vervolgonderzoek aan bij grondverstoringen ter hoogte van putten 1 en 2 (zie advieskaart).

Bij alle andere (zelfs minieme) bodemverstoringen ten zuiden van proefput 2 is wel vervolgonderzoek nodig, gelet op het aantreffen van funderingen op een diepte van 20 cm onder het maaiveld. Ter hoogte van proefput 3 wordt een standbeeld geplaatst. De ontwerper heeft aangegeven dat het niet noodzakelijk is dat hiervoor bodemverstoringen gebeuren.

Op basis van de huidige informatie houdt dit in dat enkel bij het rooien van de bomen en het plaatsten van de funderingen van de zuidelijke trap archeologisch vervolgonderzoek nodig is. Om kosten en tijd te besparen voor de opdrachtgever stelt Soresma volgende manier van werken voor: de bomen en struiken worden tot op maaiveldhoogte verwijderd. Het onwortelen en plaatsen van de fundering gebeurt onder archeologische begeleiding. Dat houdt in dat tijdens deze werken twee archeologen aanwezig zijn om eventuele archeologische resten in te meten.

Na documentatie van de resten (zoals oude funderingen) kunnen deze verwijderd worden.

We wijzen de opdrachtgever op de wettelijke verplichting gebeurlijke archeologische vondsten, ook in de vrijgegeven delen, te melden bij het Agentschap Ruimte en Erfgoed.

8 *Bijlage*

- Sporenlijst
- Foto's

Werkput	Spoor	Aard	Kleur	Vorm	Opmerkingen
3	1	muur	rood	lineair	Late Middeleeuwen, baksteenformaat 23 x 11 x 5,5 cm
3	2	muur	rood	lineair	Late Middeleeuwen, hergebruik en zuidelijke rij kalkstenen, tegen spoor 1
3	3	muur	rood	lineair	Late Middeleeuwen, hergebruik, Tegen spoor 1 en 2



Oostprofiel proefput 1



Overzicht van de sporen in proefput 3

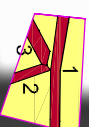
Proefsleuf 1



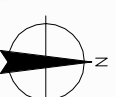
Proefsleuf 2



Proefsleuf 3



0 1m 5m 10m 15m




Proefsleufonderzoek Dirk Boutslaan
Stad Leuven
Opdrachtgever: Stad Leuven

Proefsleuven

Kaartnummer 3

verklaring

 Moederbodem

 Muur

 Topografische kaart

verklaring

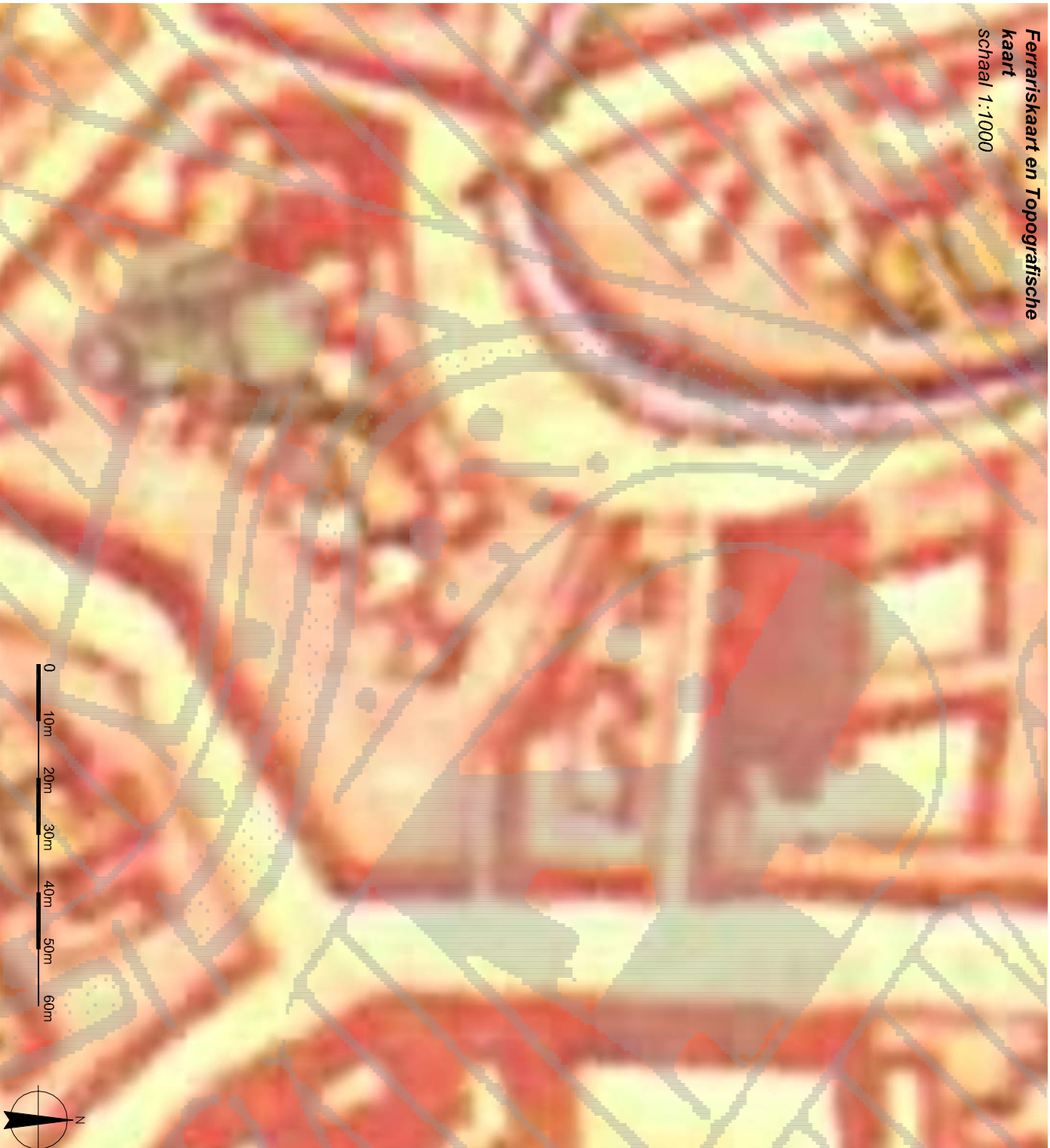
verklaring

verklaring

verklaring

schaal 1:250
formaat A4
datum 08-01-2010
doc.nr. dlm/129987.dwg

Ferrariskaart en Topografische kaart
schaal 1:1000



Proefsleufonderzoek Dirk Boutslaan
Stad Leuven
Opdrachtgever: Stad Leuven

Ferrariskaart en Topografische kaart

Kaartnummer 1

verklaring

 Topografische kaart

 Ferrariskaart

verklaring

verklaring

verklaring

verklaring

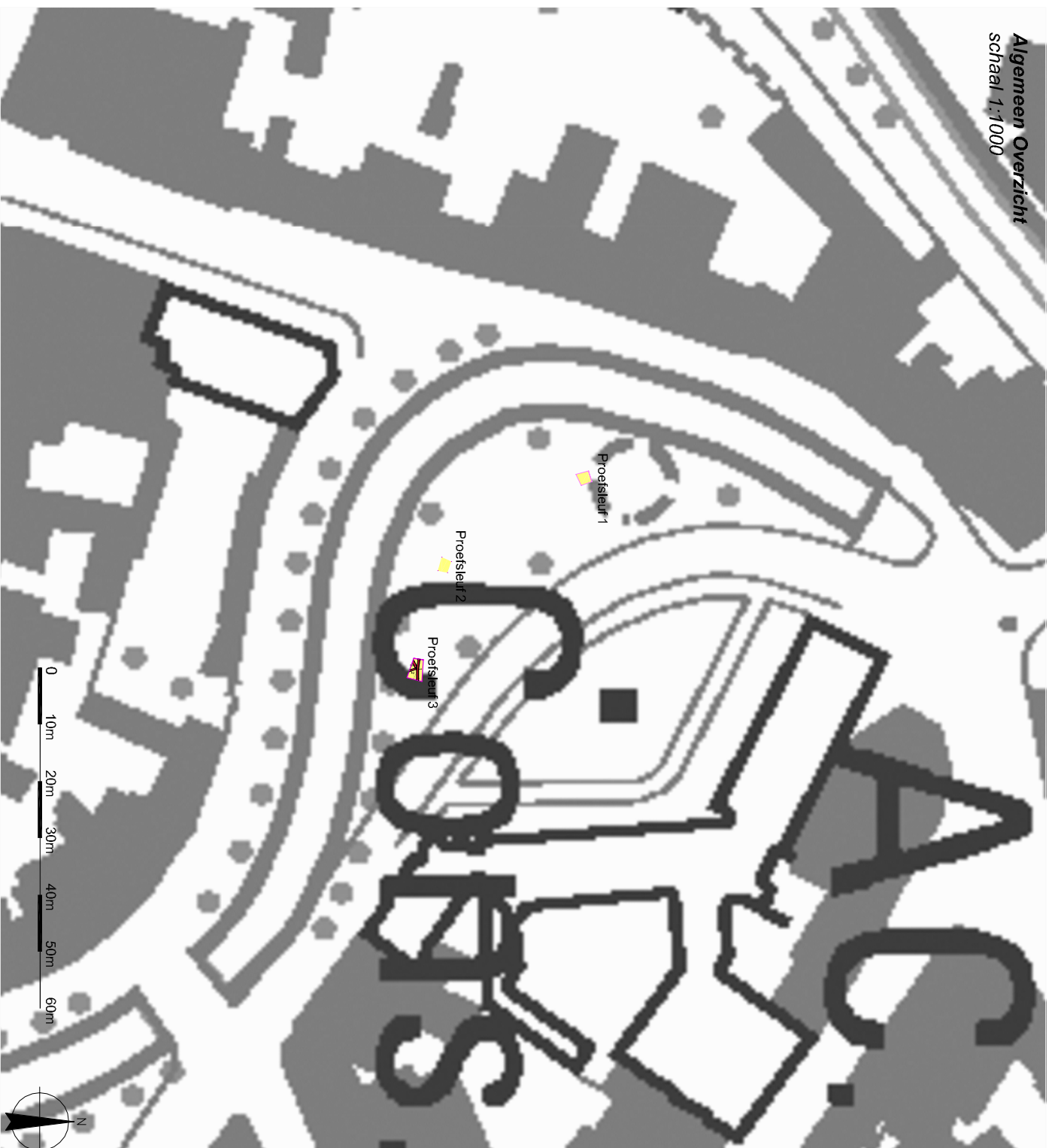
schaal 1:1000

formaat A4

datum 08-01-2010

doc.nr. dlm/129987.dwg

Algemeen Overzicht
schaal 1:1000




Proefsleutfonderzoek Dirk Boutslaen
Stad Leuven
Opdrachtgever: Stad Leuven

Algemeen Overzicht

Kaartnummer 2

verklaring

 Moederbodem

 Muur

 Topografische kaart

verklaring

verklaring

verklaring

verklaring

schaal 1:1000

formaat A4

datum 08-01-2010

doc.nr. dlm/129987.dwg

